

LAIKO KILPOS

NEW YORK TIMES
BESTSELERIS

BLAKE CROUCH

MOUSLINE FANTASTIKA VISĄ SAVĄ ESYBĘ
TEIKSMAIS, INTELEKTAS, EMOCIJA, NETIKETUMAS, LOBUS MAGAZINE

baltos lankos

Blake Crouch

Laiko kilpos

mokslinės fantastikos trileris

Iš anglų kalbos vertė Tadas Juras

baltos lankos

I knyga

Laikas – tai tik atsiminimų susidarymo procesas.

Vladimir Nabokov

Beris

2018 m. lapkričio 2 d.

Beris Satonas įsuka į pagalbos tarnyboms skirtą juostą priešais pagrindinį įėjimą į Po pastatą – *art deco* bokštą, apšviestą baltais šviestuvais. Jis išlipa iš savo „Crown Vic“ sedano, nuskuba šaligatviu ir prasistumia pro sukamąsias duris į vestibulį.

Prie liftų bloko stovi naktinis sargas ir atveria vieno iš jų duris atbėgančiam Beriui, jo batai garsiai kaukši į marmurą.

– Kuris aukštas? – klausia Beris, lipdamas į lifto kabiną.

– Keturiasdešimt pirmas. Kai užkilsite, sukite į dešinę ir eikite iki pat koridoriaus galo.

– Po minutėlės pasirodys daugiau policininkų. Perduokite, kad palauktų, kol duosiu ženklą.

Liftas ima greitai kilti – nesitikėtum šito iš tokio seno pastato – ir po keleto sekundžių Beriui visiškai užgula ausis. Kai durys pagaliau prasiveria, jis išvysta teisininkų kontoros iškabą. Šen bei ten dega šviesos, bet didžioji aukšto dalis skendi tamsoje. Jis bėga kilimu pro tylūs kabinetus, konferencijų salę, poilsio kambarį ir biblioteką. Koridorius galiausiai baigiasi priimamuoju, kuris susijungia su didžiausiu kabinetu.

Blausioje šviesoje viskas atrodo pilka. Platus rašomasis raudonmedžio stalas apverstas segtuvais ir popieriais. Bloknotais ir atvėsusios, kartų kvapą skleidžiančios kavos puodeliais apdėliotas apskritas stalas. Aptaškytas baras, prikrautas išimtinai „Macallan Rare“ butelių. Tolimajame patalpos kampe užiašvytintis akvariumas su nedideliu rykliu ir keliomis tropinėmis žuvimis.

Priartėjęs prie stiklinių durų į terasą, Beris išjungia savo telefono garsą ir nusiauna batus. Pasukęs rankeną, atveria duris ir nepastebimai išslenka laukan.

Apsupti švytinčio rūko skraistės aplinkiniai Aukštutinio Vest Saido dangoraižiai atrodo mistiškai. Miesto triukšmas ai-di visai šalia – nuo pastatų rikošetu atsimuša automobilių pypsėjimas ir į kažkokią kitą tragediją skubančių greitosios pagalbos automobilių sirenos. Po pastato viršūnė – stiklo ir plieno bei gotikinė mūrinė karūna – vos už penkiolikos metrų.

Per penkis žingsnius nuo jo atsukusi nugarą ant aprūdi-jusios chimeros sėdi moteris, jos kojos kyburiuoja nuo krašto.

Jis ima atsargiai judėti į priekį, grindų plokštės šlapios, tad kojines iškart permirksta. Jeigu jam pavyktų nepastebėtam prislinkti pakankamai arti, nuvilktų moterį nuo krašto, jai ne-spėjus nė...

– Užuodžiu tavo odekoloną, – taria ji neatsigręžusi.

Beris sustoja.

Moteris atsisuka.

– Dar vienas žingsnis, ir manęs nėra.

Prieblandoje sunku suprasti, tačiau jai veikiausiai apie keturiasdešimt. Vilki trumpa tamsia sportine striuke ir prie jos priderintu sijonu, čia ji, matyt, sėdi jau kurį laiką, nes plaukai sulipę nuo rūko.

– Kas tu?

– Beris Satonas. Detektyvas iš Niujorko policijos Centri-nio apiplėšimų skyriaus.

– Jie pasiuntė manęs žmogų iš apiplėšimų...

– Aš tiesiog buvau arčiausiai. Kuo jūs vardu?

– Ana Vos Piters.

– Galiu vadinti jus Ana?

– Žinoma.

– Ar yra koks nors žmogus, kurį galėčiau čia pakviesti?

Ji papurto galvą.

– Aš pereisiu štai ten, kad žiūrint į mane jums nereikėtų persukti kaklo.

Beris pasislenka į šalį ir ne tik pakeičia savo padėtį jos atžvilgiu, bet ir priartėja prie turėklo, šis yra dviem su puse metro žemiau jos. Dirstelėjęs į apačią, jam sutraukia vidurius.

– Gerai, aš pasirengusi klausyti, – taria moteris.

– Atleiskite?

– Juk ketini mane atkalbėti, tiesa? Rodyk, ką moki.

Kildamas liftu jis prisiminė mokymus, kaip elgtis su savižudžiais, ir apgalvojo, ką sakys. Tačiau čia jo pasitikėjimas išgaravo. Jis tikras tik dėl vieno – pėdos pasiutusiai šąla.

– Suprantu, kad šią minutę jums viskas atrodo beviltiška, tačiau tokia yra tik ši minutė, ją tuoj pakeis kita.

Padėjusi delnus ant rūgštaus lietaus per dešimtmečius nugludinto akmens, Ana spokso į apačią, į gatvę šimtu dvidešimt metrų žemiau. Jai viso labo tereikėtų atsistumti. Beris įtaria, kad mintyse ji repetuoja judesius ir ruošiasi šiam žingsniui. Kaupiasi paskutiniam šuoliui.

Jis pastebi, kad moteris dreba.

– Ar galėčiau apgaubti jus savo švarku? – klausia jis.

– Esu tikra, kad nenori artintis nė per sprindį, detektyve.

– Kodėl gi?

– Man klaidingos atminties sindromas.

Beris sutramdo potraukį pabėgti. Savaimė aišku, jis girdėjo apie klaidingos atminties sindromą, tačiau niekada nepažinojo, nė nebuvo sutikęs žmogaus, turinčio šią bėdą. Niekada

nekvėpavo su juo tuo pačiu oru. Jis ima abejoti, ar tikrai turėtų ją čiupti. Netgi nebenori būti taip arti. Ne, velniai griebtų. Jei tik ji sujudės ketindama šokti, jis bandys gelbėti, o jeigu darydamas tai pasigaus klaidingos atminties sindromą, tiek jau to. Žinojo, kuo rizikuoja tapdamas policininku.

– Kiek laiko tai vyksta? – klausia jis.

– Vieną rytą, maždaug prieš mėnesį, buvau savo namuose Midlberyje, Vermonte, tačiau netikėtai atsidūriau bute šiame mieste – galvą varstė aštrus skausmas ir siaubingai kraujavo nosis. Pradžioje nė nenučiuokiau, kur aš. Tada atsiminiau... ir šį gyvenimą. Čia ir dabar esu vieniša, dirbu investicinės bankininkystės įmonėje, vadinuosi mergautine pavarde. Tačiau taip pat... – Ji akivaizdžiai bando užgniaužti besiveržiančius jausmus. – Atsimenu savo ankstesnį gyvenimą Vermonte. Buvau devynerių metų berniuko vardu Semas motina. Su vyru, Džo Bermanu, valdėme dekoratyvinės sodininkystės verslą. Buvau Ana Berman. Buvome tokie laimingi, kokie būti teisę turi visi.

– Kas tai per jausmas? – klausia Beris, atsargiai žengtelėdamas artyn.

– Koks jausmas?

– Atsiminti nebūtus dalykus iš gyvenimo Vermonte.

– Atsimenu ne tik savo vestuves. Atsimenu mudviejų ginčus, kaip turėtų atrodyti vestuvinis tortas. Atsimenu smulkiusias mūsų namų detales. Mūsų sūnų. Kiekvieną jo gimimo akimirką. Jo juoką. Apgamą ant kairio skruosto. Pirmą jo dieną mokykloje ir kaip norėjo, kad palikčiau jį vieną. Bet kai pabandau įsivaizduoti Semą, išskyla nespalvotas vaizdinys. Jo akys visiškai bespalvės. Esu tikra, kad jos buvo mėlynos. Tačiau manau tik juodas.

Visi mano atsiminimai iš to gyvenimo yra pilkšvi, kaip ne- spalvoto filmo kadrai. Jie atrodo tikri, tačiau kartu vaiduokliški, – pratrūksta ji. – Visi galvoja, kad klaidingos atminties sindromas – kai žmogus atsimena keletą didesnių niekada nebuvusių įvykių, bet labiausiai skaudina tos mažytės detalės. Aš ne tik atsimenu savo vyrą. Aš atmenu kvapą iš jo burnos, kai jis ap- siversdavo lovoje ir atsisukdavo į mane šonu. Kaip kiekvieną- kart, kai atsikeldavo anksčiau už mane ir eidavo valytis dantų, žinodavau, kad tuoj grįš į lovą ir norės mylėtis. Šie dalykai ma- ne žudo. Smulkiausias, tobulai aiškios detalės, kurios man pa- tvirtina, kad visa tai išties buvo.

– Kaip dėl šio gyvenimo? – klausia Beris. – Nejaugi jame nėra nieko, ką brangintumėte?

– Galbūt kai kurie žmonės, pasigavę klaidingos atmin- ties sindromą, yra labiau patenkinti dabartiniais atsiminimais nei klaidingaisiais, tačiau man dabartinis mano gyvenimas yra visiškai nemielas. Bandžiau keturias ilgas savaites. Nebegaliu daugiau apsimetinėti. – Ašaros išgraužia tarpus kosmetiniu pieštuku nubrėžtose linijose apie akis. – Mano sūnus nieka- da neegzistavo. Ar supranti? Jis tik nuostabi klaida mano sme- genyse.

Beris išdrįsta žengtelėti dar vieną žingsnį artyn, bet šįsyk ji tai pastebi.

– Nesiartink.

– Jūs nesate vieniša.

– Aš suknistai vieniša.

– Pažįstu jus tik kelias minutes, bet mane šis jūsų poelgis sugniuždytų. Pamažtykite apie visus žmones, kurie jus myli. Pagalvokite, kaip jie jaustųsi.

– Aš susekiau Džo, – taria Ana.

– Ką tokį?

– Savo vyrą. Jis gyvena didžiuliam name Long Ailande. Jis suvaidino, kad manęs nepažįsta, nors man buvo aišku, kad pažino. Jis gyvena visiškai kitokį gyvenimą. Yra vedęs – nežinau ką. Nežinau, ar turi vaikų. Elgėsi su manimi, lyg *aš* būčiau pamišusi.

– Apgailestauju, Ana.

– Tai labai skaudu.

– Klausykite, aš irgi esu patyręs šį tą panašaus. Norėjau padėti tašką. O dabar stoviu šalia jūsų ir džiaugiuosi, kad to nepadariau. Džiaugiuosi, kad atradau jėgų nepasiduoti. Ši duobė – ne visa jūsų gyvenimo knyga. Ji tėra vienas skyrius.

– Kas nutiko tau?

– Praradau dukterį. Gyvenimas sudaužė ir mano širdį.

Ana pakelia akis į švytinčią horizonto liniją.

– Turi jos nuotraukų? Ar vis dar kalbiesi su kitais apie ją?

– Taip.

– Ji bent jau egzistavo.

Atsakyti į tai jis tiesiog neturi ką.

Ana vėl pažvelgia žemyn, tarp kojų. Nusispiria vieną batelį.

Stebi, kaip jis krenta.

Tada paleidžia paskui jį antrą.

– Ana, prašau.

– Praeitame gyvenime, tame netikrame, pirmoji Džo žmona Franė prieš penkiolika metų nušoko nuo šio pastato, netgi nuo tos pačios atbrailos. Ji sirgo depresija. Žinau, kad jis dėl to kaltino save. Prieš atsisveikindama su juo Long Ailando name pasakiau, kad šįvakar nušoksiu nuo Po pastato kaip kadaise Franė. Skamba kvailai ir beviltiškai, tačiau tikėjaisi,

kad jis pasirodys čia ir išgelbės mane. Šito juk nesugebėjo, kai čia sėdėjo ji. Pradžioje maniau, kad galbūt jūs – tai jis, tačiau jis niekada nesikvepino. – Ji liūdnei nusišypso, tuomet priduria: – Noriu gerti.

Beris pasižiūri pro stiklines duris į tamsią kontorą, mato prie priimamojo stalo stovinčius du veikti pasiruošusius patruliuojančius policininkus. Atsigręžia į Aną.

– Kodėl jums nepasitraukus nuo krašto? Kartu nueitume į vidų ir įpiltume jums stiklinę vandens.

– Negalėtum man jos atnešti čia?

– Negaliu jūsų palikti.

Jos rankos ima virpėti, moters akyse jis staiga pastebi įsižiebusį ryžtą.

Ji pasižiūri į Berį.

– Tai ne tavo kaltė, – taria. – Kitaip baigtis ir negalėjo.

– Ana, ne...

– Mano sūnus buvo ištrintas.

Ir su atsainiu grakštumu ji atsispiria nuo krašto.

Helena

2007 m. spalio 22 d.

Šeštą ryto stovėdama duše ir bandydama pabusti nuo karšto vandens čiuirkšlių Helena labai aiškiai pajunta, kad ji jau išgyveno šią akimirką. Nieko naujo. *Déjà vu* kamavo ją nuo dvidešimties. Be to, ši akimirka duše nėra niekuo ypatinga. Susimąsto, ar

„Mountainside Capital“ jau peržvelgė jos paraišką. Praėjo visa savaitė. Ją jau turėjo pasiekti kokie nors atgarsiai. Jei juos domintų, bent jau turėjo paskambinti dėl susitikimo.

Moteris užsipliko kavos ir pasiruošia pusryčius, kuriuos suvalgys greitomis. Sumuša tris kiaušinius ant juodųjų pupelių, kiek pakepusi apverčia ir apšlaksto kečupu. Atsisėda prie nedidelio stalelio šalia lango ir įsistebeilija į virš San Chosé priemiesčio šviesėjantį dangų.

Jau daugiau kaip mėnuo ji nerado nė vienos dienos apskalbti, tad kone visos miegamojo grindys nuklotos nešvariais drabužiais. Pasiraususi vienoje šūsnyje, susiranda trumparankovius marškinėlius ir džinsus, su kuriais dar ne gėda išeiti iš namų.

Besivalydama dantis išgirsta telefono skambutį. Skubiai išspjauna pastą, prasiskalauja burną ir po ketvirto birbtelėjimo spėja atsiliepti miegamajame.

– Kaip mano mergaitė?

Tėvo balsas jos veidą visada papuošia šypsena.

– Labas, tėti.

– Jau maniau, kad nebepagausiu tavęs. Nenoriu trukdyti, kai esi laboratorijoje.

– Aš dar namuose. Kas gero?

– Tiesiog mažčiau apie tave. Yra kokių žinių apie tavo paraišką?

– Kol kas tyla.

– Tikrai jaučiu, kad pasiseks.

– Nežinau. Šiame mieste nelengva ko nors pasiekti. Didžiulė konkurencija. Daugybė išties sumanių žmonių ieško, kaip užsidirbti.

– Bet jie ne tokie sumanūs kaip mano mergaitė.

Tėvo tikėjimas ima ją pernelyg skaudžiai slėgti. Ypač ironiškai jo žodžiai skamba štai tokį rytą, kai virš jos grėsmingai pakibusi tamsi nesėkmės šmėkla, o ji sėdi ankštame ir apšnerkštame miegamajame, name tuščiomis sienomis, į kurių daugiau nei metus nebuvo įsileidusi jokio kito žmogaus.

– Kaip oras? – klausia norėdama pakeisti temą.

– Praeitą naktį pasnigo. Pirmąkart šią žiemą.

– Daug?

– Mažiau nei per pirštą. Tačiau kalnai baltuoja.

Prieš akis jai išnyra Uolinių kalnų Priešakinis kalnagūbris, kurį regėjo visą vaikystę.

– Kaip jaučiasi mama?

Trumpa pauzė.

– Neblogai.

– Tėti.

– Ką?

– Kaip jaučiasi mama?

Girdi jį lėtai atsidūstant.

– Yra buvę ir šviesesnių dienų.

– Ar jai viskas gerai?

– Taip. Dabar ji viršuje, miega.

– Kas nutiko?

– Nieko.

– Sakyk gi.

– Vakar vakare, po pietų, kaip visada susėdome palošti kortomis džino. O ji... nebegalėjo atsiminti taisyklių. Sėdėjo prie virtuvės stalo, spoksojo į savo kortas ir per skruostus rito si ašaros. Juk kartu žaidžiame jau trisdešimt metų.

Girdi, kaip jis delnu užspaudžia telefono mikrofoną.

Jis verkia, o Helena daugiau nei už tūkstančio kilometrų.

– Tėti, aš parvažiuoju.

– Ne, Helena.

– Jums reikia mano pagalbos.

– Čia netrūksta paramos. Šią popietę einame pas gydytoją. Jei nori pagelbėti savo motinai, gauk finansavimą ir pagamink tą kėdę.

Ji nenori jam aiškinti, kad „tą kėdę“ nuo jos skiria daugybė metų. Ką ten metų – šviesmečių. Ji tik svajonė, mirażas.

Helenos akys pabrinksta nuo ašarų.

– Žinai, noriu tai padaryti dėl jos.

– Žinau, brangute.

Minutėlę abu tyli ir verkia, beviltiškai bandydami nusišlyti tai vienas nuo kito. Kaip ji norėtų pasakyti tėčiui, kad jai tikrai pasiseks, tačiau supranta, jog meluotų.

– Paskambinsiu vakare, grįžusi namo, – taria.

– Gerai.

– Pasakyk mamai, kad myliu ją.

– Būtinai. Nors ji ir taip žino.

Po keturių valandų Neurologijos instituto Palo Alte gilumoje Helena tyrinėja baimės prisiminimų sukeltus pokyčius pelės smegenyse – į sinapsių voratinklį susijungusius fluorescencine šviesa švytinčius neuronus, kai jos kabineto tarpduryje pasirodo nepažįstamas žmogus. Per monitoriaus viršų ji dirsteli į chaki spalvos kelnėmis ir baltais teniso marškinėliais vilkintį vyrą, kurio veide kibirkščiuoja gerokai per ryški šypsena.

– Helena Smit? – klausia jis.

– Taip?

– Aš Dživunas Čerkouveris. Ar galėtume minutėlę šneketėli?

– Čia uždara laboratorija. Neturėtumėte čia būti.

– Atsiprašau, kad įsibroviau, bet, manau, jus sudomins, ką ketinu pasakyti.

Ji galėtų paprašyti jo pasišalinti arba tiesiog iškviesti apsaugą. Tačiau vyriškis neatrodo grėsmingai.

– Gerai, – sutinka Helena ir staiga susivokia, kad šis vyras išvydo kaupiko svajonę – taip visiškai pagrįstai galėjai pavadinti jos kabinetą: jis buvo belangis, ankštas, dažytomis šlakbetonio sienomis, o klaustrofobinę nuotaiką dar labiau stiprino aplinkui rašomąjį stalą viena ant kitos sukrautos kartoninės dėžės su tūkstančiais mokslinių straipsnių ir anotacijų.

– Atleiskite dėl netvarkos. Tuoj surasiu jums kėdę.

– Atsisėsiu štai čia.

Dživunas išsiskleidžia sulankstomą kėdę ir įsitaiso priešais mokslininkę, akimis perbėga sienas, kurių beveik nematyti per aukštos raiškos nuotraukas, vaizduojančias pelių atminties ir demencija bei Alzheimerio liga sergančių žmonių neuronų impulsus.

– Kuo galiu būti naudinga? – pasiteirauja.

– Mano darbdavys labai sužavėtas jūsų straipsniu apie atminties atvaizdavimą žurnale „Neuron“.

– Ar jūsų darbdavys turi vardą?

– Kaip čia pasakius...

– Kaip čia pasakius?

– Žiūrint, kaip klostysis mūsų pokalbis.

– Kodėl apskritai turėčiau kalbėtis su žmogumi, kuris nė negali pasakyti, kam atstovauja?

– Nes pinigai, kuriuos gavote iš Stanfordo, baigiasi po šešių savaičių.

Ji kilsteli antakius.

– Viršininkas labai gerai man moka, kad apie jį dominančius asmenis sužinočiau viską.

– Tikiuosi, suvokiate, kad ką tik pasakėte išties šiurpų dalyką?

Ištiesęs ranką prie savo odinės rankinės, Dživunas ištraukia tamsiai mėlyną segtuvą su dokumentais.

Tai jos paraiška.

– Viskas aišku! – šūkteli ji. – Jūs iš „Mountainside Capital“!

– Ne. Ir, beje, jie neketina jūsų finansuoti.

– Iš kur tuomet gavote šiuos popierius?

– Nesvarbu. Svarbiau tai, kad niekas nesiruošia jūsų finansuoti.

– Iš kur žinote?

– Nes šitai, – jis atsainiai mesteli ant darbatalio jos dotacijos paraišką, – yra baikštu. Tą patį jau darėte Stanforde pastaruosius trejus metus. Idėja nepakankamai didi. Be to, jums jau trisdešimt aštuoneri, o jūsų srityje tai tolygu devynioms dešimtims. Ne tiek ilgai liko laukti, kol vieną rytą prabusite ir suprasite, kad geriausios dienos jau praeityje. Kad tuščiai iššvaistėte savo...

– Manau, jums pats laikas išeiti.

– Neketinau jūsų įžeisti. Jums leidus, pasakysiu štai ką: jūsų bėda ta, kad bijote prašyti, ko iš tikrųjų norite.

Jai šmėsteli, kad šis atėjūnas kažkodėl bando jos kantrybę. Žino, kad neturėtų toliau klausyti šių patyčių, bet negali atsisipirti.

– Ir kodėl gi bijau prašyti, ko iš tikrųjų noriu?

– Nes tam, ko iš tikrųjų norite, reikalinga iššluoti visą banką. Jums reikia ne septynženkliai skaičiaus. Reikia devynženkliai. Galbūt net dešimtženkliai. Jums reikia programuotojų komandos, kuri sukurtų sudėtingo atminties katalogavimo ir projektavimo algoritmą. Infrastruktūros bandymams su žmonėmis.

Ji spokso į jį iš kitos rašomojo stalo pusės.

– Šioje paraiškoje nė kart nepaminėjau bandymų su žmonėmis.

– Ką jūs į tai, jei pasakyčiau, kad suteiktume jums viską, ko tik paprašytumėte? Neribotą finansavimą. Jus tai domintų?

Jos širdis daužosi vis smarkiau.

Štai kaip tai vyksta?

Ji mąsto apie penkiasdešimties milijonų dolerių vertės kėdę, kurią sukurti svajoja nuo tada, kai jos mama pradėjo po truputį užmiršti savo gyvenimą. Keista, tačiau Helena niekada neįsivaizdavo tos kėdės iki galo pagamintos, vien tik techninius brėžinius patento paraiškoje, kurią ketino pateikti, pavadinusi „Virtuali ilgalaikių, tikslų, epizodinių atminimų projektavimo platforma“.

– Helena?

– Jei sutiksiu, ar pasakysite, kas jūsų viršininkas?

– Taip.

– Sutinku.

Vyras pasako.

Jos žandikauliui kone barkštelėjus į rašomąjį stalą, Dživunas iš savo rankinės ištraukia dar vieną dokumentą ir perduoda jai per krūvą dėžių.

– Kas tai? – klausia ji.